

Verhelst, M. (2019). *De laatste christen* (1ste editie).
Uitgeverij Averbode|Erasme nv. 203 blz.

Recensent: Marc Bittremieux
April 2022

“In dit boek staat niets nieuws. Het is allemaal al duizend keer geschreven, door grote denkers, theologen en filosofen. Waar het nodig is, vermeld ik ze wel. Maar ik wilde dat het allemaal ook eens kon doordringen tot elke man en vrouw, gelovig of ongelovig. Samen zouden we wel iets kunnen veranderen.”

Op deze manier kadert auteur Marcel Verhelst zelf zijn boek. Hierin is hij grandioos geslaagd, maar tegelijkertijd vraagt het boek in mijn ogen om een vervolg met als titel ‘*De nieuwe christen*’.

We kennen priester Marcel Verhelst als een auteur van een aantal boeken waarbij hij o.a. focust op jongeren en geloven. In dit boek verduidelijkt hij in ‘gewone’ taal de recente inzichten rond God en Liefde, Bijbel en Jezus van Nazareth, de maatschappelijke relevantie van het christen-zijn en het pareren van tal van kritische vragen vanuit seculiere, ongelovige hoek. Hiertoe maakt hij gebruik van een fictieve interviewstijl: een ongelovige journalist, Mario, zoekt Raf op, die voorgesteld wordt als de ‘laatste christen’. In dertien hoofdstukken worden tal van geloofsfacetten ter sprake gebracht, telkens voorafgegaan en afgesloten met een persoonlijke reflectie in het hoofd van de journalist waardoor het interview over twee dagen gespreid zijn beloop kent. Met zijn interviewvragen worden de kritische vragen vanuit de ongelovige hoek niet uit de weg gegaan.

In mijn verbeelding zie ik alsof dit boek ontstaan is binnen een bijbelgroep of een christelijke gezinsgroep. En in die context kan het boek dan ook bijzonder dienstig zijn, aan te raden zelfs. Binnen een geloofsgroep, binnen een catechistenploeg, kan dit boek nuttig zijn omdat het in niet te moeilijke taal duiding geeft bij tal van geloofsthema's: de openbaring, de ontwikkeling van het godsbeeld in de bijbel, de geloofsbelijdenis, de tien geboden, het engagement van christenen, het lijden, de ziel ... . Verhelst heeft een goede pen ‘als dam tegen de verdamping van het geloof’ (blz. 16). In mijn ogen is de verdienste van dit boek, met als publiek de *inner circle* van de Kerk, dat de recente exegetische en theologische inzichten helder verwoord worden.

Maar of het boek seculiere ongelovige mensen blijvend kan boeien of aanspreken betwijfel ik. Nochtans worden heel wat van hun kritische vragen door de auteur niet uit de weg gegaan, verwoord door de ongelovige interviewer.

Toch klinkt geregeld deze achterliggende idee, verwoord op blz. 186 door: *“Het is dus hoogdringend dat de kerk zich heruitvindt in deze seculiere tijd, zonder al het goede dat ze tweeduizend jaar voortgebracht heeft van tafel te vegen”*. Deze idee krijgt volmondig mijn bevestiging, en toch blijven we hier op onze honger zitten.

Bij het lezen van het boek lijken de boeken van Roger Lenaers¹ in het achterhoofd van de

auteur aanwezig te zijn en hem te inspireren. Centraal in het boek van Verhelst staat het thema dat ook in de boeken van Lenaers centraal staat: het godsbeeld. Maar Verhelst zet niet de stap die Lenaers zet (durft zetten): de moderne, seculiere mens staat vreemd tegenover de tweewereldenvoorstelling: deze wereld en bovennatuur. Hoe dan over 'God' spreken in een cultuur waar die bovennatuur radicaal geschrapt is? Hierdoor roept alles wat nog verwijst naar of de indruk geeft dat er nog een Wezen, een iets, een God ... 'daarboven' is voor de ongelovige weerstand en onbegrip op. Verhelst schrijft bv. op blz. 116: *"Zo was ik net bezig je aan te tonen hoe Jezus de zogenaamde geboden van God interpreteerde als oproepen om je bij de voornaamste morele keuzes te laten leiden door de dynamiek van onbegrensde Liefde en niet door een bovennatuurlijke en opperste almacht"*. Ook Lenaers zou zo spreken. Maar Verhelst blijft enigszins wat schipperen. Zo lees ik op blz. 121: *"Dat 'onbegrensde' is essentieel, om iets van de transcendentie van God op te roepen, maar ook om liefde niet op te sluiten in de wereld van de gevoelens."* En op blz. 30: *"Mensen hebben altijd beelden gezocht om zich toch iets te kunnen voorstellen van wat ze ervaren als een 'transcendente' werkelijkheid. Dat is de filosofische term voor wat vroeger 'bovennatuurlijk' genoemd werd"*. Die 'bovennatuur' blijft enigszins toch aanwezig.

Tegelijk heeft Verhelst de prestatie geleverd om 'nog gelovige' mensen via zijn woordkracht voedsel te bieden. *"Gelovigen hebben immers begrepen dat niet een mysterieuze 'Kracht' of 'Energie' of 'iets' hun leven tot vervulling brengt, maar wel een wederkerige relatie, die zich in het bewustzijn afspeelt, tussen de mens en het 'andere' (zelf)bewuste Mysterie. Daarom ook laat God zich graag 'Liefde' noemen en 'openbaart' hij zich in alle vormen van liefde die de mens ervaart. (...) Als je dat echt wilt zien, dan zie je het ook. (blz. 178)"* En dit is wat gelovigen als houding hebben: het willen zien. Het boek is voor deze mensen een aanrader.

Toch kan ik niet nalaten ook te vermelden dat ik de auteur graag nog een stap verder zie gaan. Moeten we niet de gelaagdheid in menselijk functioneren² onder ogen zien: er zijn christenen die magisch functioneren, er zijn er die mythisch functioneren, die rationeel functioneren en die pluraal functioneren. De kern van de christelijke boodschap zou in elk van die functioneringsruimten een vorm van verwoording moeten krijgen. Het is vooral in de rationele functioneringsruimte dat ook de ongelovige aangesproken kan worden, binnen zijn wereldbeeld en in zijn taal. De boeken van Lenaers kunnen daarin helpend zijn. Stof voor een volgend boek: 'De nieuwe christen'?

---

¹ Lenaers, R. (2011). *Al Is Er Geen God-In-Den-Hoge* (1ste editie). Pelckmans Studietoeken.

Roger, L. (2011). *Op verkenning in een nieuw land* (1ste editie). Pelckmans.

Lenaers, R. (2015). *Jezus van Nazaret* (1ste editie). Pelckmans.

² Zie elders op onze website www.ginkgogroep.be

